

**Jelentés a kábítószerügy és a szenvedélybetegségek
helyzetéről Németországban 2016-ban –
Drogen- und Suchtbericht 2016**

Die Drogenbeauftragte der Bundesregierung, Juni 2016 (98 p.)

Kulcsszavak: szenvedélybetegségek, alkohol, dohány, kábítószer, Németország
Forrás Internet-helye:

http://www.drogenbeauftragte.de/fileadmin/dateien-dba/Presse/Pressemitteilungen/Pressemitteilungen_2016/Drogenbericht_2016_w eb.pdf

Alkoholfogyasztás

A Szövetségi Statisztikai Hivatal (*Statistisches Bundesamt – Destatis*) és a Német Egészségügyi Dokumentációs és Információs Intézet (*Deutsches Institut für Medizinische Dokumentation und Information – DIMDI*) összeállította azon megbetegedések és halálokok listáját, amelyek úgy tekintendők, mint amelyek 100%-ban alkoholfogyasztással függnek össze. 2013-ban a kórházi diagnózisok statisztikája szerint kerekén 395.000 kórházi esetet számláltak, amelyek kizárólagosan ezen alkohollal összefüggő megbetegedésekből következtek, ezek háromnegyede férfi volt. 2000. óta az alkohollal összefüggő megbetegedés miatt kórházban kezelt esetek száma 21,5%-kal növekedett. 2013-ban férfiaknál az alkohol okozta pszichés és viselkedési zavarok (ICD-10: F10) voltak a kórházi tartózkodás leggyakoribb okai, nőknél viszont ez csupán a leggyakoribb egyedi diagnózisok 15-ik helyén áll.

Alkoholfogyasztás okozta halálesetek

Becslések szerint Németországban az alkoholfogyasztás okozta halálesetek száma évente 42.000 és 74.000 között mozog. E halálesetek egynegyede csak az alkoholfogyasztásnak, fennmaradó háromnegyede az alkohol és a dohány kombinált fogyasztásának tulajdonítható. A halálokok statisztikája szerint 2013-ban 15.000 személy halt meg kizárólag alkohollal összefüggő megbetegedések miatt, az elhalálozottak háromnegyede férfi volt. Az alkohol miatt elhalálozottak átlagéletkora 61 év volt, 17 évvel alacsonyabb, mint a 2013-ban összesen elhalálozottaké. Az alkoholfogyasztás népgazdasági költségei évente 26,7 milliárd EUR-t tesznek ki, ebből 7,4 milliárd EUR-t az egészségügy direkt költségei.

Adatbázisok

A Németországban a felnőttkorú lakosságra vonatkozóan rendelkezésre álló adatbázisok: az *Institut für Therapieforschung (IFT)* által végzett epidemiológiai szenvedélykutatás (*Epidemiologischer Suchtsurvey – ESA*), valamint a *Robert Koch-Institut (RKI)* egészségügyi felmérései: a „*Gesundheit in Deutschland aktuell*“ (*GEDA*) és a „*Studie zur Gesundheit Erwachsener in Deutschland*“ (*DEGS1*). A fiatalok egészségügyi állapotára vonatkozó reprezentatív

felmérések: a *Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung (BZgA)* vizsgálata, a „*Health Behaviour in School-aged Children*“ (HBSC), valamint a *Robert Koch-Institut* felmérése, a „*Studie zur Gesundheit von Kindern und Jugendlichen in Deutschland*“ (KiGGS).

Alkoholfogyasztás a felnőttek körében

2013-ban az összlakosság körében az egy főre eső tiszta alkoholfogyasztás 9,7 liter volt. Az egy főre eső tiszta alkoholfogyasztás 1950-ben 3,2 liter, 1970-ben 11,2 liter, 1980-ban 12,9 liter volt. Azóta az egy főre eső fogyasztás lassan a mai szintre csökkent, ami egyebek között annak tulajdonítható, hogy 1990. óta a sörfogyasztás kerekén egynegyeddel csökkent.

Epidemiológiai szenvedélykutatás

A kutatás keretében 2012-ben a 18 és 64 év közötti lakosság körében 9.000 személy alkoholfogyasztását vizsgálták a megkérdezést megelőző 30 napra, ill. 12 hónapra vonatkozóan. A *Deutsche Hauptstelle für Suchtfragen (DHS)* tudományos kuratóriumának ajánlásai szerint az alábbi kategóriák különböztethetők meg: absztinens és kockázatmentesen fogyasztó személyek (férfiak: > 0–24 g, nők: > 0–12 g) és kockázatos mértékben fogyasztók (férfiak: > 24 g, nők: > 12 g).

Életkori és nemek közötti különbségek

Németországban minden 18 és 64 év közötti felnőtt alkalmilag fogyaszt alkoholt, a 2012-ben végzett epidemiológiai szenvedélykutatás szerint az élethosszig tartó absztinencia mindössze a lakosság 3,6%-ára terjed ki. Az utóbbi három hónap során a felnőttek háromnegyede fogyasztott alkoholt. Minden hetedik felnőtt az egészségre kockázatos mértékben fogyaszt alkoholt. A kockázatos alkoholfogyasztás a férfiak körében elterjedtebb (15,6%), mint a nők körében (12,8%). Miközben a férfiak körében az életkor tekintetében nem tapasztalhatók feltűnő különbségek, a nők kockázatos alkoholfogyasztása az életkorral növekedik. A prevalencia a 30-39 év közöttiek korcsoportjánál a legalacsonyabb.

Rohamszerű lerészegedés (n. Rauschtrinken, a. binge drinking)

Miközben a kockázatos alkoholfogyasztás küszöbértéke krónikus megbetegedések keletkezésével függ össze, a rohamszerű lerészegedés mindenekelőtt akut egészségi kockázatokkal, balesetekkel, mérgezésekkel összefüggésben jelenik meg. A megkérdezést megelőző 30 nap során legalább egy alkalommal rohamszerűen lerészegedő személyek aránya 1995 és 2012 között 33,7%-ról 26,9%-ra csökkent. A trend férfiak és nők körében is megnyilvánul, ám az életkor tekintetében jelentős különbségek tapasztalhatók. A 40-59 év közöttiek körében a rohamszerű lerészegedés jelentősen csökkent, a 18-24 évesek körében viszont szignifikánsan növekedett. Jóllehet a rohamszerű lerészegedés prevalenciája a fiatalok körében 2006. óta ismét csökkent, az epidemiológiai szenvedélykutatás trenderedményei megerősítik a célzott

prevenációs intézkedések szükségességét a fiatal felnőttek körében. Az utóbbi 30 nap során csaknem minden második férfi (46,7%) ugyanazon a napon legalább egy alkalommal öt vagy annál több dózis szeszesitalt fogyasztott. Nőknél ezek aránya 22%. A 18-20 év közötti fiatal felnőttek körében tíz közül hat személy gyakorolja a rohamszerű lerészegedést, a 60-64 év közötti korcsoportjában arányuk már mindössze 23%.

Alkoholfogyasztás gyermek- és fiatalkorban

A *Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung (BZgA)* 2014-ben végzett vizsgálata szerint a megkérdezést megelőző 30 nap során a lányok 38,3%-a és a fiúk 36,5%-a fogyasztott alkoholt. Miközben a 12-15 év közöttiek körében az utóbbi 30 nap során kevesebb mint minden negyedik fiatal fogyasztott alkoholt, a 16-17 évesek körében ez a lányok 70,8%-ára és a fiúk 67,5%-ára érvényes. A jelentés szerint a 12-17 év közöttiek körében az utóbbi tizenkét hónap során a lányok 8,5%-a és a fiúk 14,9%-a fogyasztott rendszeresen – legalább hetente – alkoholt. A rendszeresen alkoholt fogyasztó fiatalok aránya az 1980-as évek közepe óta 1997-ig jelentősen csökkent. Egy kezdeti növekedés után az azt követő tíz év során a prevalenciák 2014-ig az 1997-es kiinduló érték alá estek vissza, amelynek során a csökkenés 2007 és 2010 között volt a legerőteljesebb.

Alkoholfogyasztás terhesség és szoptatás idején

A születést megelőzően, a terhesség idején való alkoholfogyasztás által okozott károsodásokat magzati alkoholspektrum zavarnak nevezik. Annak kiteljesedett – a magzati alkoholszindróma – formájában az érintett agyfejlődése oly mértékben károsul, hogy élethosszig segítségre fog szorulni. Németországban még a terhes nők 14%-a fogyaszt alkalmilag alkoholt.

2. Dohányzás

A dohányzás okozta egészségi problémák költségei évente 8,7 milliárd EUR-t tesznek ki. Az indirekt költségeket (24,9 milliárd EUR) – a keresőképtelenséget, az előrehozott nyugdíjazást és a haláleseteket – beleszámítva, a dohányzás népgazdasági költségei évente 33,6 milliárd EUR-ra becsülhetők.

Dohányfogyasztás a felnőttek körében

A legfrissebb adatok a 2013-ban végzett mikrocenzusból származnak. Eszerint a 15 év fölötti nők 20,3%-a és a férfiak 29%-a dohányzik. A dohányzás a fiatal felnőttek és a középkorúak korcsoportjában a legelterjedtebb. Csökkenés csak a 60-ik életév fölött következik be, A németországi felnőtt lakosság egészségfelmérése („*Studie zur Gesundheit Erwachsener in Deutschland*“ – *DEGSI*) szerint, amelyre 2008 és 2011 között került sor, a 18 és 79 év közötti felnőttek 29,7%-a naponta vagy alkalmiszerűen dohányzott.

Az alkalmiszerűen dohányzók aránya a nők körében 26,9%, a férfiak körében 32,6%. A nők további 22,8%-a és a férfiak 33,7%-a korábban dohányzott, de

leszokott. A 18-79 év közötti nők fele és a férfiak egyharmada soha nem dohányzott.

Dohányzás korcsoportok szerint: A 18-29 év közötti nők körében az aktuális dohányzás (naponta vagy alkalmoszerűen) prevalenciája 40%, a férfiak körében 47%. A prevalencia a középkorú lakosság körében nőknél 30%, férfiaknál 30-40% között van. A legalább alkalmoszerűen dohányzók nők és férfiak naponta 20 vagy annál több cigarettát szívnak el. A 18-79 év közötti lakosságra kivetítve az erős dohányosok aránya 8,3%-ra tehető (nők: 6%, férfiak: 10,6%).

A dohányzás hosszútávú fejleményeire és trendjeire vonatkozóan a Robert Koch-Institut egészségügyi vizsgálata tartalmaz adatokat. Az 1990-es évek óta a 25-69 év közötti nők körében a prevalencia több mint öt százalékkal növekedett és 2013-ban elérte a 32%-ot, miközben a férfiak körében nem volt jelentős változás. 2003 és 2013 között azonban a dohányzók aránya mindkét nem körében három-négy százalékponttal csökkent.

Az epidemiológiai szenvedélykutatás (*Epidemiologisches Suchtsurvey – ESA*) és a mikrocensus eredményei ugyancsak a dohányzásnak a felnőtt lakosság körében való csökkenését jelzik. Az epidemiológiai szenvedélykutatás szerint 2003 és 2012 között a dohányzás 30 napos prevalenciája a 18-59 év közötti nők körében 30%-ról 24,4%-ra, a férfiak körében 37,1%-ról 30,6%-ra csökkent. A mikrocensus szerint az utóbbi tíz évben a 15 éves és annál idősebb lakosság körében a dohányzók aránya nőknél 22,1%-ról 20,3%-ra, férfiaknál 33,2%-ról 29%-ra csökkent.

A 18-20 év közöttiek fele (férfiak: 49,7%, nők: 58,7%) csak alkalmoszerűen dohányzik. A 30-39 év közöttiek körében az alkalmoszerűen dohányzók aránya egynegyed, az erős dohányosoké több mint egyharmad (35,2%; naponta több mint 20 cigaretta). Ebben a korosztályban az alkalmoszerűen dohányzó nők aránya 32,3%, az erős dohányosoké 13,4%. A 60-64 év közöttiek korcsoportjában a férfiak 18,2%-a alkalmoszerűen, 44,5% erősen dohányzik, a hasonló korú nők 27,4%-a alkalmoszerűen, 31,5%-a erősen dohányzik. A fiatalok átlagosan 15,1 éves korukban kezdenek el dohányozni. A 11-17 év közöttiek 12%-a legalább alkalmoszerűen dohányzik. A 15-24 év közöttiek körében 2013-ban nagyjából minden negyedik férfi (25,9%) és a nők 19,2%-a dohányzott.

A dohányzással összefüggő halálozás

2013-ban Németországban 121.000 személy halt meg a dohányzás következményeivel összefüggésben. Ez azt jelenti, hogy az összes haláleset 13,5%-át valamilyen módon a dohányzás okozta. A dohányzással összefüggésben bekövetkezett halálesetek többségét rákos megbetegedések okozták (férfiak: 51,9%, nők: 40,5%). Ezeket a szív- és érrendszeri megbetegedések és a diabétesz (férfiak: 29,1%, nők: 31,8%), valamint a légúti megbetegedések (férfiak: 18,9%, nők: 27,6%). A nők dohányzás miatti halálozása alacsonyabb mint a férfiaké.

Az ifjúság védelméről szóló törvény novellálása: a gyermekek és a fiatalkorúak védelme az e-cigaretta és az e-shisha kockázataival szemben

A szövetségi közigazgatási bíróság (*Bundesverwaltungsgericht*) 2014. november 20-i ítélete szerint a nikotintartalmú folyadékok, amelyek fogyasztására e-cigarettával kerül sor, nem tekinthetők orvostechnikai eszközöknek. Másrészt az e-cigaretta és az e-shisha az ifjúság védelméről szóló törvény szerint nem számít dohányterméknek, így ezekre vonatkozóan nem állt fenn az eladás és a fogyasztás tilalma. A 2016. április 1-én hatályba lépett novella szerint az eladás és a fogyasztás tilalma az e-cigarettára és az e-shishára is kiterjed. A törvénymódosítás arról is rendelkezett, hogy az e-cigaretta és az e-shisha gyermekek és fiatalkorúak részére való árusításának tilalma az internetes kereskedelemre is kiterjedjen.

3. Gyógyszer

Az eddigi felmérések szerint Németországban 1,4-1,5 millió gyógyszerfüggő személy él. Miközben a 2012-ben készült epidemiológiai szenvedélykutatás (*Epidemiologischer Suchtsurvey – ESA*) 2,3 millió olyan személlyel számolt, aki függőségénél fogva fájdalomcsillapítók, altatókon és nyugtatókon él, a Robert Koch-Institut (RKI) egészségfelmérése szerint az érintettek száma 1,3 millió lehet.

4. Illegális kábítószer

Az illegális kábítószer fogyasztására vonatkozóan két reprezentatív felmérés áll rendelkezésre: a *Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung (BZgA)* felmérése a fiatalkorúak kábítószer iránti affinitásáról, valamint az *Institut für Therapieforschung (IFT)* epidemiológiai szenvedélykutatása. A BZgA vizsgálata szerint a fiatalkorúak 10,2%-a és a 18-25 év közötti fiatal felnőttek 34,7%-a életében már legalább egy alkalommal fogyasztott illegális kábítószeret. A felnőtt lakosság (18-64 év közötti) lakosság körében végzett epidemiológiai szenvedélykutatás pedig 23,9%-os élettartam prevalenciát mutatott ki. A visszaélés vagy a függés gyakorisága a felnőttek körében a cannabis tekintetében 1%, a többi illegális kábítószer tekintetében jóval 1% alatt van. Az illegális kábítószerfogyasztás legnagyobb részét a cannabis teszi ki. Más illegális kábítószeret, mint a kokaint vagy a heroint viszonylag ritkán fogyasztják. A BZgA szerint 2015-ben a 12-17 év közötti fiúk és a 18-25 év közötti férfiak 41,9%-a válaszolta, hogy életében már legalább egy alkalommal fogyasztott cannabiszt. A kábítószer fogyasztó személyek többsége megmarad az egyszeri vagy alkalmi fogyasztásnál. [Ezzel kapcsolatban lásd még: *A fiatalkorúak kábítószer iránti affinitása (BZgA), 2012. 10. sz.; 2016. 7. sz.*]

Kábítószerrel összefüggő halálozás

2015-ben 1.226 kábítószerrel összefüggő haláleset rendőrségi regisztrációjára került sor. Az előző évhez viszonyítva ez 18,8%-os növekedést jelent (1.032). A

kábítószerrel összefüggő halálos áldozatok átlagéletkora mind 2014-ben, mind 2015-ben valamivel 38 év fölött volt. A férfiak aránya 84%, a nők 16% volt. A legfontosabb halálok az opioidok/opiótátok egymagában vagy egyéb kábítószerekkel való kombinációban történő fogyasztása volt. Új pszichoaktív anyagokkal összefüggésben 39 haláleset (2014: 25), fentanyl fogyasztásával összefüggésben 87 haláleset következett be.

5. Patológiás játékszenvedély

A BZgA felmérése a játékszenvedélyről (2015)

A problematikus szerencsejátékosok aránya az összes megkérdezett körében 2015-ben 0,42% (0,66% férfi, 0,18% nő), a patológiás szerencsejátékosoké 0,37% volt (0,68% férfi, 0,07% nő). 2013-hoz viszonyítva mindkét csoportnál csökkenés következett be, az arány valamivel a 2011-ben mért eredmény alatt volt. A BZgA 2015-ben végzett vizsgálata szerint a 16-70 év közötti lakosság körében a problematikus szerencsejátékosok száma 153.000 és 382.000 közöttire, a patológiás szerencsejátékosoké 111.000 és 415.000 közöttire becsülhető.

6. Számítógépes játékok és Internet-függés

A jelentés az előző évihez viszonyítva ebben a tekintetben nem tartalmaz új elemeket. Az Internet-függés tekintetében a legfontosabb támpontot továbbra is a PINTA-vizsgálat jelenti, amely szerint a 14-64 év közötti lakosság körében mintegy 560.000 személy tekinthet Internet-függőnek, ami 1%-os prevalenciának felel meg (nők: 0,8%, férfiak: 1,2%). A 14-24 év közöttiek körében az Internet-függés jeleit mutatók száma 250.000-re becsülhető (2,4%; a 14-16 év közöttiek körében már 4%). A BZgA legutóbb 2013-ban közölt adatokat a fiatalkorúak számítógépes játékára és Internet-használatára vonatkozóan. Még a viszonylag alacsony, összesen 5.000 fős mintavétel során is kitűnt, hogy a 12-15 év közötti lakosság körében a számítógépes játékok és az Internet-használat viselkedési zavarokhoz vezethet. A „*Compulsive Internet Use Scale*“ (CIUS) alapján végzett felmérés szerint a fiatalkorúak többségénél nem jelentkeznek viselkedési problémák. A 12-15 év közöttiek 2,5%-a azonban már excesszív számítógépes játékosként és excesszív Internet-használóként jellemezhető. A nemek között nem mutatható ki különbség. A 12-17 év közöttiek körében az érintettek aránya (3%) valamivel nagyobb, mint a 18-25 év közötti felnőttek körében (2%).

Európai és nemzetközi kábítószerpolitika

Az EU-Bizottság

Az utóbbi két évtizedben az EU tagállamai és az Európai Bizottság közös álláspontot és együttműködést alakítottak ki a kábítószerfogyasztás tartós leküzdése érdekében. 2011-ben a Bizottság közleményt bocsátott ki „*A kábítószerekkel kapcsolatos határozottabb európai fellépés felé*”, amellyel kapcsolatban 2013. óta jogi kezdeményezésekre is sor került. A csomag elemei: egy rendelet-tervezet az új pszichoaktív anyagokról, egy irányelv-tervezet a

Tanács 2004. október 25-i (2004/757/JI) kerethatározatának módosítására a tiltott kábítószer-kereskedelem területén a bűncselekmények tényállási elemeire és a büntetésekre vonatkozó minimumszabályok megállapítására vonatkozóan.

A Bizottság jelentést készített az EU kábítószerügyi stratégiájának (2013–2020) és az EU kábítószerügyi akciótervének (2013–2016) végrehajtásának 2013-ban és 2014-ben elért eredményeire értékelésére vonatkozóan. E két instrumentum átfogó értékelésére 2016-ban került sor. [*Ezzel kapcsolatban lásd: Európai kábítószerjelentés. Tendenciák és fejlemények 2016, 2016. 16. sz.*]

Az EU Miniszteri Tanácsa

A Tanács 2015-ben következtetéseket fogadott el az EU kábítószerügyi akciótervének (2013–2016) végrehajtására vonatkozóan, amelyben vázolta a prevenció minimális standardjait az egészségkockázatok csökkentésével, a terápiával, a szociális beilleszkedéssel és a rehabilitációval kapcsolatban.

ENSZ

Az ENSZ Kábítószer-ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala (UNODC) évente jelentést bocsát ki a nemzetközi kábítószerpiac helyzetére vonatkozóan.

[*Ezzel kapcsolatban: Jelentés a kábítószerfogyasztásról 2015-ben, 2016. 16. sz.*]

Lásd még: <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=130>

UNODC-jelentése 2015:

[https://www.unodc.org/documents/wdr2015/World Drug Report 2015.pdf](https://www.unodc.org/documents/wdr2015/World_Drug_Report_2015.pdf)

[*Lásd még: A szövetségi kormány jelentése a kábítószerügy és a szenvedélybetegségek helyzetéről – Drogen- und Suchtbericht, 2011. 24. sz.; 2012. 27. sz.; 2014. 37. sz.*]